



Ferikgong
2012

PULA INVUULA

Fetlha poelo e e siameng mo peeletsong ya gago



GO DIRA MO MASIMONG LE GO NTSHETSA SETŠHABA DIJO KE TIRO LE TSHWANELO YA RONA JAAKA BALEMIRUI. FELA LE GALE, GO SUGA MMU GA GO BONOLO – GO BATLA MAIKATLAPELO.

Nngwe ya dintlha tsa botlhokwa thata mo ntshokunong ya dithoro ke teponako ya ditiro tsa tshugommu tsotlhe – bogolosegolo mo dikgaolong tsa pula ya selemo, koo dijjwalo tsotlhe tsa selemo di ntshiwang teng (mmidi, mabele, sonobolomo le matonkomane) ka gale go na le nako tota ya ditiro tse le ka nna tshugo ya motheo ya ntlha kgotsa paakanyo ya boalotheo, kgotsa jwalo, kgotsa kgatsho).

Mo dikgaolong tse dintsi tiro e simolola ka tlhoafalo fela fa dipula tsa ntlha di sena go na (le mororo ka nako e go repa le go lema go tshwanetse ga bo go weditse). Teponako ya dijjwalo e tloga e le ya botlhokwa go gaisa tsotlhe – fa o ka jwala thari thata, ga o kitla o bona dijjwalo.

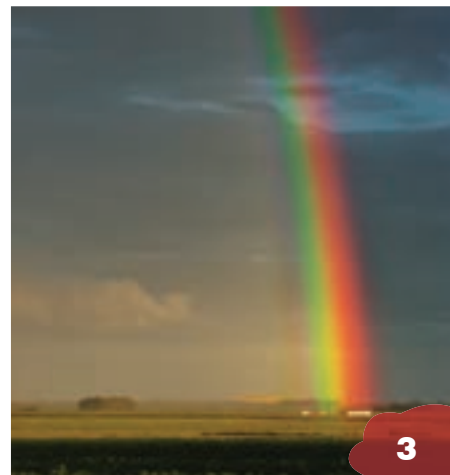
O tshwanetse wa bo o lemogile gore terekere e nngwe le e nngwe e na le kelo ya kW (gale e kwalwa mo terekere) – se ke selekanyo sa maatla a terekere.

Ga se gantsi go kgonegang go itse gore go batlega maatla a terekere a kana kang mo polaseng. Mo maitlhomong a tiro ya rona, re dumela gore go babalesegile gore o tlhoka ½ kW (0,5 kW) mo heketareng nngwe le nngwe e o e jwalang. Se se raya gore fa o na le terekere ya 60kW o na le maatla a terekere a a lekaneng go kgona diheketara tse 120 (mo ditlheng tse dintsi). Go dirisa terekere go a tura mme o tlhoka go e dirisa ka bottlalo. Ka jalo go botlhokwa go nyalantsha sediriso le terekere. Fa terekere e goga sediriso se sennye thata ga o ne o kgona go dira tiro ka nako, fela gape ka fa go le lengwe, fa o goga sediriso se segolo go fetisa, o tlaa senya terekere le go sa direng tiro e e duleng mabogo. Nyalantsho ya terekere le sediriso e masisi.

Lekwalo la Grain SA la
balemipotlana

BALA MOTENO:

- 3 > Tokafatso ya tsamaiso ya ntshokuno ya gago
- 9 > Polantere e e siameng e botlhokwa mo ntshokunong ya dijjwalo
- 11 > Go tsamaisa lenaneotsamaiso la ntshokuno le le atlegileng



3



6



Mme Jane a re...

Tshimologo ya setlha sa selemo e ntse bo-
kete thata le go oma. Masimo ga a kgona go
baakanngwa ka nako mme mo dikgaolong tse dintsi
jwalo e ntse thari. Dikgang tse di monate le gale e
ntse gore ditlhotlwa di dintle – mme le gona bale-
mirui ke bagwebi ba ba batlang go dira dipelo. Le
mororo dipoloko tsa mmidi di le kwa tlase go gaisa,
re ka ipela re le balemirui le go boela gore re dira
tshwaelo e e boitshegang mo nageng ya rona – re
tshwanetse go lepalepana le mathata otlhe a a re
tlhagelang gore setšhaba sa rona se bone dijo.

Go buiwa go le gontsi thata ka dintlha tsa le-
fatshe. Mo go direng le balemirui ba ba tlabologang
dingwaga di le dintsi, re itemogetse gore go bona
lefatshe ke karolwana e nnye fela ya se se feletseng
– go nna molemirui ke go feta go nna le lefatshe.
Bontsi jwa batho bo na le lefatshe – bontsi jwa lona
ke lefatshe la morafe, fa bangwe ba hira lefatshe la
poraelete, kgotsa la motlakanelwa.

Fela fa o setse o na le lefatshe, dintlha tse din-
gwe jaanong di tlhoka tlhokomelo. Ditsenyegelo
tse diterekere le didiriso di kwa godimo. Gore o
kgone go bereka diheketara tse 100 ka nonofo, o
tlaa tlhoka tirisometšhine ya boleng jo bo ka nnang
R600 000 (terekere, ripara, khalebereitha, polan-
tere le sekgatshi). Ano ke madi a a boitshegang,
mme re lemoga gore batho ba bantsi gab a kgone
go fitlhelela tirisometšhine. Ntlha e nngwe key a dit-
senngwateng tsa ntshokuno. Go ja go feta R5 000
ka heketara go jwala sejwalo, ka tolamo – go jwala
diheketara tse 100 tse re di umakileng, molemi o
tshwanela go batla R500 000. Jaanong o beledi-
tse go feta R1 100 000 – go feta milione wa diranta.

Kgwetlho mo ntšhwafatsong ke se – re ya go
thusa jang balemirui go tsena mo ntshokunong e
e tletseng e e kwa godimo ya seikonomi? Lefatshe
lotlhe le re nang le lona le tshwanetse go tsena mo
ntshokunong gonne baagi ba lefatshe ba gola letsat-
si le letsatsi mme mongwe le mongwe o tshwanetse
go ja – dijo tse di tlamelwang ke balemirui lefatshe
ka bophara.

Fetlha poelo e e siameng mo peeletsong ya gago

Go na le balemirui ba bantsi ba ba nang fela le lefatshe le lennye. Re dumela gore diheketara
tse 100 ke jona bogolo jwa lefatshe jo bo reng o ka nna le terekere ya gago le didiriso tsa
gago. Mo diheketareng tse 100 o tlaa tlhoka tse di latelang (jaaka sekao):

Terekere ya 60 kW	R350 000 (e ntšhwa)
Ripara ya dithaene tse 3	R50 000 (e dirisitsweng)
Dese ya offset	R50 000 (e dirisitsweng)
Khalethibeitha (boaloopo)	R40 000 (e dirisitsweng)
Polantere ya mela e 4	R70 000 (e dirisitsweng)
Sekgatshi sa Boom	R35 000 (se sentšhwa)
Gotlhe	R595 000

Fa o dira kwa tlase ga diheketara tse 100, motlhaope o ka dirisana le balemi ba bangwe ba
sekae ka koporasi le go arogana didiriso go rurifatsa peeletso e.

Jaaka o ka bona fa godimo, peeletso mo terekereing le didiriso e batla e nna R600 000.
Ditsenngwateng tsa dijwalo di ka nna R5 000 ka heketara – se le sona se fitlhelela R500 000
ya ditsenngwateng tsa ntshokuno. Lefatshe le lona le na le boleng – o ka tswa o le rekile,
kgotsa ole hirile, kgotsa o na le PTO. Fela ka puisano a re o duela R500 ka heketara ya
khiri ya lefatshe se jaanong se raya R50 000 ya tlaeletso.

Diterekere le metšhine	R595 000
Ditsenngwateng tsa ntshokuno	R500 000
Khiri ya lefatshe	R50 000
Gotlhe	R1 145 000

Ka R2 000 ka tono ya mmidi o tlaa tshwanela go bona palogare ya 2,75 ya ditono ka heketara
fela gore o boelwe ke ditshenyegelo tsa ditsenngwateng le madi a khiri. Go masisi thata gore
fa o batla go dira temo, o tshwanetse go nna mo polaseng letsatsi le letsatsi o tlhokometse
peeletso e e boitshegang.

Peeletso e a boitshega ka jalo go botlhokwa thata gore o dire temothuo sentle – dira dilo
tse di siameng ka nako e e siameng, o dirisa didiriso tse di siameng le peo le monontsha tse
di siameng. Ke gona fela o tlaa kgona go fetlha poelo e e siameng mo peeletsong ya gago!



JANE MCPHERSON, MOTSAMAI SALENANEO WA
LENANEOTHABOLOLO LA BANTSHAKUNO LA GRAIN SA

Tokafatso ya tsamaiso ya ntshokuno ya gago

MO DIKGANNYANENG TSE DI FETILENG KGOPOLLO YA TSAMAIISO YA POLASE E BUISANETSWA GAMMOGO LE KGWETLHO YA SEMATLOLE YA TSAMAIISO. GO TLOGA GO ITSHUPA SENTLE GORE KGWEBO E TLHOKA GO DIRA DIPOELO TSE DI ITSHEGELEDITSENG MO NAKONG E E BONALANG. SE SE KA DIRWA FELA KA GO TOKAFATSA TSAMAIISO YA GAGO, FOO TSAMAIISO E TSENYELETSANG TOGAMAANO, THULAGANYO, TIRAGATSO LE TAULO.

Mo dikgannyaneng tse di tlang dipuisano di tlaa tsepama mo ditseleng tsa go tokafatsa tsamaiso ya dikgaolo tse di farologaneng tse di tshwanetseng go tsamaisiwa mo polaseng jaaka ntshokuno, thekiso, matlole, theko, metswedi thuso ya batho, dithoto le setoko le tse dingwe.

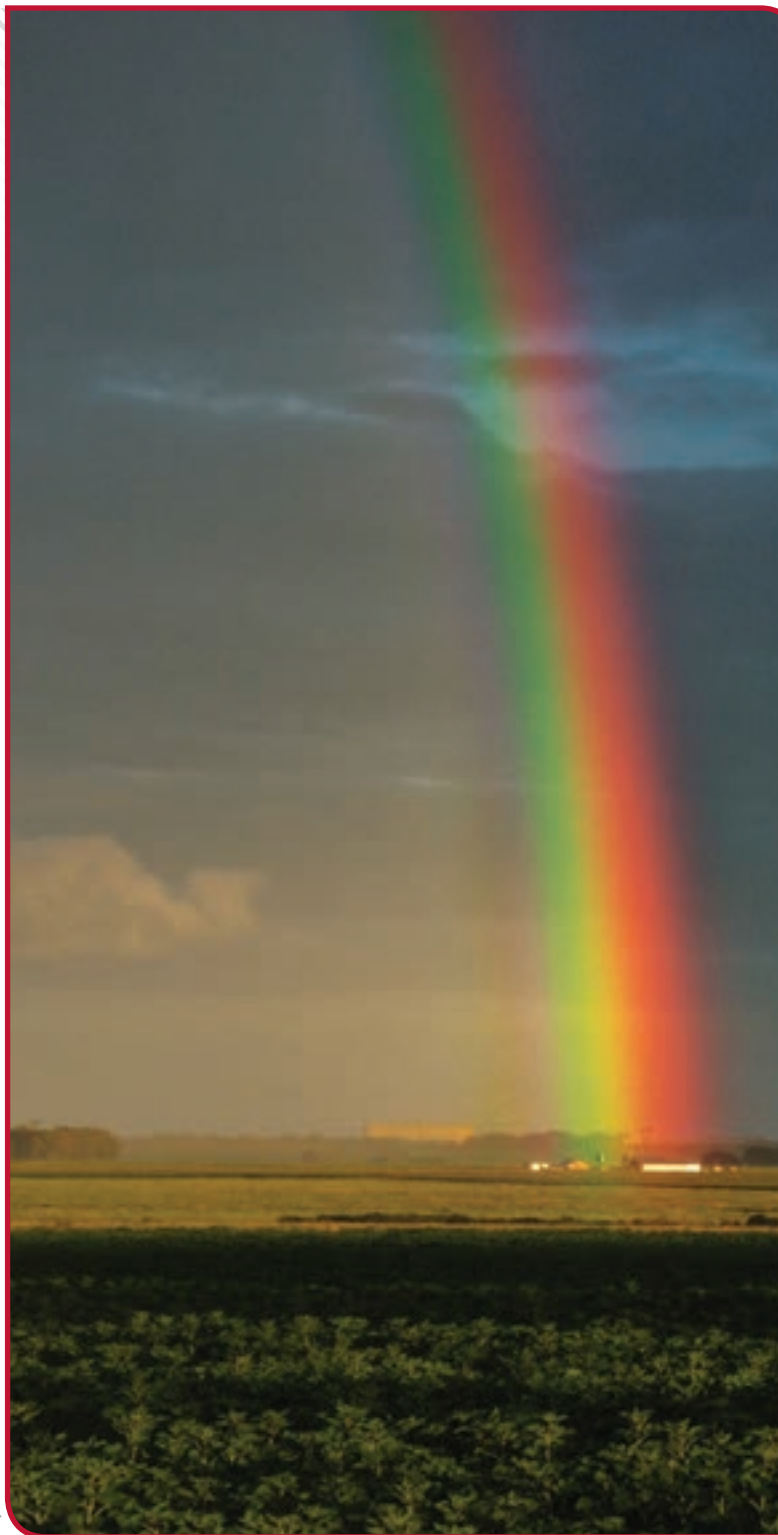
Kgwebho ya temothuo ke go ntsha dikuno tse batho ba di tlhokang ka poelo ka go kopanya le go fetoletsa dintlha tsa ntshokuno tse nne, e leng lefatshe, khepetelele, badiri le tsamaiso, mo dikunong tse di mosola jaaka dijo/kgotsa faeba. Sekao sa se ke kopanyo ya lefatshe, peo, monontsha, disele, metsi, dikhemikale, furu, melemo, badiri, dipalangwa, metšhine le didiriso go ntsha korong, outsu, mmidi, nama boboa, mae, boboa jwa poti le tse dingwe. Go tswelera go nna le poelo e e itshegeleditseng, montshakuno jaaka motsamaisi wa ntshokuno, o tshwanetse pele, ka nako eo le morago ga modiko wa ntshokuno, a akanye ka gale ka:

- Ke ya go ntshang? A e seng gore ke ntshe dikuno tse dingwe?
- Ke ya go ntsha jang? Ke ka tokafatsa jang tirego ya ntshokuno ya me?
- Ke ntshe go le kana kang? Mmaraka o batla eng?

Go ntshiwa eng?

Tlhopho ya kgwebho kgotsa go feta e le nngwe, e e ka akarediawang mo kgwebong ya temothuo, e tlhotlhelediwa ke dintlha di le dintsi. Ka kakaretso tse di latelang di ka nna dintlha tse di tlhotlheletsang tlhopho ya kgwebho:

- Dithoto tsa montshakuno – dira temothuo ka se o se ratang.
- Dikgono tsa tsamaiso le maitemogelo le dipharologantsho tsa botho tsa montshakuno.
- Maikutlo a montshakuno ka riseke le ketsaetsego – dikgwebho tsa loruo gantsi di riseke e potlana.
- Dikakanyetso tsa setlelaemete – fa o akanya ka ntshokuno ya dijwalo, pula ke yona seakanyetso se segolo.
- Kagego ya mmu – a mmu o siametse merogo kgotsa dijwalo tse dingwe?
- Dikagego tsa popegolefatshe – dikgaolo tsa makgabana di lekanyetsa ntshokuno ya dijwalo dingwe.
- Mothamo le boleng jwa metsi a nosetso a a teng, a bodirelo jwa tirego, a kgwebho e e kgethegileng jaaka bogamelo (*diary*).
- Mafaratlatlha a selegae mo polaseng – gongwe go na le setoro mo polaseng se se ka fetolelwang boruakoko jwa nama.



Tokafatso ya tsamaiso ya ntshokuno ya gago

- Mafaratlhatlha a kgaolo jaaka ditsela, motlakase, tlhaeletsano, a a ka amang ditshenyegelo tsa ditsenngwateng bosula.
- Ditšhono mo mafelong a marekisetso (mebaraka e megolo, thom-elontle).
- Bogone jwa badiri le seemo sa katiso – ka dinako dingwe o tlaa tlhoka badiredi ba bokgoni jo bo rileng.
- Bogone jwa ditsenngwateng le ditirelo – ditsenngwateng le ditirelo tse di bonwang botlhofo di fokotsa ditshenyegelo.
- Bogone le/kgotsa phitlhelelo ya khepetelele – a khepetelele e e tlhokegang e gona. Thuokolobe, jaaka sekao, e tlhoka setsenngwateng sa khepetelele se se kwa godimo.
- Seemo sa madi a seatleng – dikgwebo dingwe di siame mabapi le kelelo ya madi a a seatleng jaaka bogamelo.
- Ditšhono tse di ka tlhagang – morafe o o agileng gaufi o ka nna le ditlhoko tse di rileng, jaaka merogo kgotsa nama.
- Kgolagano magareng ga dikgwebo – dikgwebo dingwe di gaisanela badiri, metšhine le khepetelele, fa dingwe di tsamaelana.
- Tlhaolego le mefutafuta – mefutafuta jaaka ntlhatheo gantsi e riseke e kwa tlase fela tlhokomela gore o se atologela mo dikgwebong tse dintsi.
- Ditlhabololo tsa setegenoloji tse di ka bulang dikgonego tse dintšhwa. Dintlha tse di umakilweng nngwe le nngwe e na le dikemo tse di farologaneng tsa botlhokwa mo tlhophong ya dikgwebo tse o ka tlhophang go gweba ka tsona mo temothuong.

Go ntshiwa go le kana kang?

Go a kgonega go sekaseka le go araba potso e e bothekeniki thata. Fela le gale dintlhakaelo tse di kgethegileng tsa polase: bogolo jwa polase, mmu, tlelaemete, metsi, badiri le dithoto tse dingwe tse di gone, di setse di tlamela ka karabo ya potso dingwe tse di gone, di setse di tlamela ka karabo ya potso e. Go botlhokwa thata gore o se ke wa lebala mmara mme kanoko ya mmara e botlhokwa thata mo go arabeng potso e: a ke na le mmara wa dikuno tsa me? E ke potso e e masisi! Se ntshe kuno epe fa o se na mmara wa yona.

Go ntshiwa jang?

Gore go ntshiwa jang go tsamaelana le dintlha tsa setegeniki tsa gore go ntshiwa jang mmidi, korong, thuokoko tsa nama, dinamane tsa mafusediwa, go ntsha boboa, le tse dingwe.

Fa o setse o sweditse gore o ya go ntsha eng, kgwetlho ke go ntsha jalo ngwaga le ngwaga ka tsela e e leng gore dipolelo tse di itshegeleditseng di tlaa tswelela. Se se ka fitlhelwa jang? O tshwanetse go tokafatsa tsamaiso ya gago – togamaano, thulaganyo, tiragatso le taolo. Diphitlhelelo tse dintšhwa mo ditiregong tsa ntshokuno, thekenoloji le didiriso tse dintšhwa, mefutaepo e mentšhwa, ditlhabololo mo mebarakeng di tlhoka go elwa tlhoko gangwe le gape.

TSHEDIMOSETSO E BONWE GO TSWA KAEDING YA TSAMAIISO YA POLASE KA POELO KA MARIUS GREYLING



Go tsweletsa dipolelo tse di itshegeleditseng go botlhokwa go tokafatsa tsamaiso ya ntshokuno ya gago ngwaga le ngwaga.

Dipeo tsa Oli le Protheine

Go tlamela terekere ya gago

TEREKERE YA GAGO KGOTSA DITEREKERE TSA GAGO KE SENGWE SE LE SENGWE SA BOTLHOKWA THATA MO POLASENG YA GAGO – KWA NTLE GA TEREKERE TIRO YOTLHELELE YA GAGO E TLAA BO E LEKANYEDITSWE KA TIRO E NNYE E O KA E DIRANG KA BOWENA, KGOTSA O DIRISA MAATLAKGOGO A DIPHLOGOLO. TEREKERE GAPE LE YONA KE KAROLO E E TURU GO FETA YA SEDIRISO E O NANG NAYO MO POLASENG. KA JALO GO BOTLHOKWA THATA GORE O E TLHOKOMELE.

Go netefatsa tiriso ya seikonomi, e e botlalo le e e babalesegileng ya terekere, e tshwanetse go tlamela le go direlwa ka tolamo. Dipaakanyo tse di turang, konalo e e sa solofelwang, go tlamela le go nyalantsha terekere ka dikgaotso tse di kgethegileng.

Tlamelo ke go feta fela go “logetsa karolo e e lelang”. E akaretse go logetsa karolo le pele e simolola go lela. Fa modirisi ka gale a emela gore go nne le bothata, terekere fa gautshwane e tlaa tlhola melato ya paakanyo e e turang. Ke sona se tlamelo fa gongwe e bidiwang tlamelo ya thibelo. O dirisa madi a mannye pele sengwe se robega – se se go bolokela molato wa paakanyo o mogolo, gammogo le nako e e ka senyegang. Gakologelwa gape gore nngwe ya dintlha tsa botlhokwa thata mo ntshokunong ya dithoro ke go dira dilo ka nako. Fa terekere ya gago e robega ka nako e o e tlhokang, se se ka go jela thobo ya ngwaga.

Terekere nngwe le nngwe e ntšhwa e tla le kaedi ya modirisi. Bontsi jwa batho bo na le diterekere tse dikgologolo mme ga ba na dikaedi. Tsweetswee dira matsapa a go bona khophi ya kaedi ya terekere ya gago – beng ba bangwe ba ka tswa ba na le yona, kgotsa o botse diejente tsa terekere ka ba ka tswa ba ka kgona go go direla fothokhophi ya kaedi. Go tlhomamisa dikgaotso tsa tlamelo tse di kgethegileng, dirisa kaedi ya modiri ya motšhine, gammogo le mafelo a dintlha tsa tlamelo le ditaelo tsa tlamelo le dinyalantsho tsa tirelo. Diterekere tsothe di a farologana fela re tla buisanela dintlha tsa kakaretso di sekae. Ka gale ithute kaedi ya modirisi ka kelotlhoko le go tlhomamisa mofuta wa poeletso ya tlamelo e e kgethegileng e e tlhokegang.

Tlamelo ka kakaretso

Latela mekgwatiriso ya kakaretso le go tshola terekere e dira ka pabalesego.

Tshola motšhine o le phepa

Phepafatsa matlakala otlhe a kwa masimong, seretse le bomoto jwa kirisi le oli mo motšhineng, e ka nna mo tshimologong kgotsa bokhutlong jwa letsatsi. Se ga se fela mokgwatiriso o o babalesegileng o o siameng, o thusa gape le terekere go dira ka nonofo, go thibela kokoano ya bongola



Go tlamela terekere ya gago



jo bo ka ruisang dikarolo tsa metale mme o thusa go fokotsa nako e e ka latlhegang kwa masimong ka dipaakanyo. Gakologelwa gape gore fa o phapafaditse terekere letsatsi le letsatsi, o tlaa lemoga ka bonako ditutlo tse dintšhwa le mathata a mangwe. Fa terekere e le leswe ga o ne o kgona go bona mathata a mašwa.

Netefatsa gore meburu, dikurufu, difemedi le dikarolo tsa metale wa šite di gagametse

Sefemedi se se repileng se ka roroma, sa ntsha modumo o o tenang le go ka tlhola tshenyego ya motšhine fa se ka wela mo tseleng ya dikarolo tse di tsamayang. Fa gongwe re bona diterekere di tsamaya di sa apara – difemedi tsotlhe di tlositswe. Difemedi tse di na le maikaelelo mme di sireletsa terekere – tsweetswee tlhokomela go tlhokomela go tshola terekere ya gago e le mo maemong a a siameng ka dikarolo le go di baya kwa setorong – dilo tse dintsi di latlhega ka tsela e.

Pele o dumisa tlhatlhoba terekere letsatsi le letsatsi

Tshekatsheko e khutshwane ya dikarolo tsotlhe tsa terekere e thuso

go bona kgonagalo ya thetelelo ya motšhine le matlhotlhapelo a pabalesego.

Tshola direkoto tsa tlamelo

Tšhate e e sa reng sepe e e bontshang gore togetso le nyalantsho ya tirelo di dirilwe leng e ka thusa go netefatsa gore tlamelo yotlhe e e neng e tlhokega e dirilwe. Kaedi ya modirisi e atlanegisa dikgaotso tsa tirelo tse di kgethegileng ka diura tsa tiriso. Jaaka thuso go ya pele mo go direng tlamelo ka nako, diterekere tse dintsi di nale mmitara wa ura o o bontshang diura tsa tiriso.

Se sotle terekere

Togetso le nyalantsho e e lolameng, ga di mosola fa o sotla motšhine. Latela kaedi ya modirisi, se bolaise terekere morwalo, e dirise ka lebelo le le tshwanelang maemo a kwa masimong mme o efoqe tiriso mo maemong a a ka senyang terekere. Go a swabisa gore bakgweetsi ba bantsi ba tabogakake ka terekere jaaka e kete ke koloi – terekere e di-retswe go bereka mo masimong mme ga e a direlwa go tabogakaka mo ditseleng ka lebelo le le kwa godimo.

Tlamelo ya letsatsi le letsatsi

si ba bantsi ba dumelang ka teng. Sekao: fa o ka retelewa go tšheka le go tlamela terekere letsatsi le letsatsi, go ka diragala tse di latelang:

1. Setlhatswamowa se ka thibana ka leswe, le go tlhola tiriso ya lookwane e e fertileng le latlhegelo ya maatlal.
2. Setlhatswamowa se ka phunyega maroba, le go letla leswe go tsena mo enjeneng, le go tlhola konalo e e sa solofelwang.
3. Selekanyo sa oli ya kerekhekeheise se ka nna kwa tlase thata, le go tlhola tshenyo e e boitshegang ya enjene ka ntsha ya tlhalelo ya togetso e e lekaneng.
4. Oli e e mo kerekhekeheiseng e ka nna leswe, le go tlhola konalo e e boitshegang mo dikarolong tsa enjene ka fa gare.
5. Thulanganyo ya tsidifatso e ka latlhegelwa ke setsidifatsi sa yona, le go tlhola gore enjene e gotele go fetisa, se se ka dirang tshenyo e kgolo mo diberinnye, dipisetone le dibelofu.
6. Sejana sa magweregwere a lookwana se ka nna le kgakgathiba ya leswe le rusu, le go tlholela enjene go tsamaya bokoa kgotsa le gona go ema.
7. Dikarolo tse di repileng kgotsa di sa nyalantshiwang di ka retela go dira, tsa wa, kgotsa tsa senyega le go dira gore terekere e se babalesego go e dirisa.

Thibela konalo le tshenyego e e turang e ka go tsaya metsotso e se kae letsatsi lengwe le lengwe pele o dumisa terekere go dira tlamelo e e latelang mo terekere:

- Tšheka le go tlamela setlhatswamowa.
- Tlhola selekanyo sa oli ya kerekhe.
- Tšheka selekanyo sa seedi sa thulanganyo ya tsidifatso.
- Logetsa ditogamaano tsa kirisi.
- Tšheka sejana sa magweregwere a lookwane.

TSHEDIMOSSETSO E BONWE GO TSWA KHOSONG YA TLAMELO YA TEREKERE LE DIDIRISO TSA POLASE YA GRAIN SA

Tlamelo ya letsatsi le letsatsi ya terekere ya gago

MO KGANNYANENG E E MO TSEBENG YA 5, RE LEBILE TLAMELO YA KAKARETSO YA TEREKERE YA GAGO. KGANNYANA E E TLA LEBA DITIRO TSA TLAMELO YA LETSATSİ LE LETSATSİ TSE O TLHOKANG GO DI DIRA MO TEREKERENG YA GAGO KA BOTLALO.

Go tlamela setlhatswamowa

Thulaganyo ya tlhatsomowa mo diterekeng tsa segompiano gantsi e dirwa ka setlhatswapelo (*pre-cleaner*) le setlhatswamowa (e ka nna bata ya oli kgotsa mohuta o o omileng).

Go tlamela setlhatswapele

Tšheka sejana sa setlhatswapele. Fa leswe le tletse go fitlha kwa moleng wa go tšala, ntsha sejana mme o se kgaritlhelele. Fa yuniti e na le “*pre-screener*”, budula kgotsa o phimole dithole dingwe le dingwe kgotsa sere sengwe fela.

Go tlamela ditlhatswamowa tsa bata ya oli

Latela ditsamaiso tse go tlamela setlhatswamowa sa bata ya oli:

1. Repisa kopi ya oli le go e tlosa mo setlhatswamoweng.
2. Tšheka boteng jwa matlakala a sesiti mo phaposaneng e e ka fa ntle ya kopi ya oli. Fa sesiti se kokotlegetse go fitlha fa mothalong wa katlanegiso kgotsa oli e sumegetswe, tlhatswa kopi ya oli. Tshela oli e ntšhwa go ya ka dipeelo tse di mo kaeding ya modirisi.

Go tlamela setlhatswamowa sa mohuta o o omileng

Gantsi setlhatswamowa sa mohuta o o omileng ga se tlhoke tlamelo ya letsatsi le letsatsi. Fela le gale se tshwanetse go tšolwa letsatsi le letsatsi go bona dikgoreletsi kgotsa kgobokano ya lorole. Mehuta ya diyuniti tsa setlhatswamowa sa mohuta o o omileng di akaretša:

1. Diyuniti tse di nang le sesupokgoreletsi

Fa lobone lwa sesupokgoreletsi sa mowa lo tuka, kgotsa sesupo sa semotšhine se bontsha kgoreletsi, elemente ya setlhatswamowa e tshwanetse go phepafadiwa.

2. Diyuniti tse di nang le belofo e e itsamaisang go itl-hotlhora lorole

Tlhatlhoa belofo ya rabara ya lorole. Tšhwetlelela nko ya rabara ya belofo go netefatsa gore e sa ntse e bulegile le go sa nngeng le bokgakga. Fa go tlhokega phepafatsa belofo, le go emisetsa ka e nngwe fa e senyegile.

3. Diyuniti tse di se nang belofo e e itsamaisang go itl-hotlhora lorole

Tlosa sekhurumelo sa lorole le go e tlhotlhora.

Go tlhola selekano sa oli sa kerenkekheise

1. Tšheka selekano sa oli fela fa enjene e timile. Fa enjene e sena go ema, letlelela metsotso e se mekae gore oli e fologele mo paneng ya oli.
2. Somola “*dipstick*” mme o e phimole thata ka khai e e phepa. Jaanong somola “*dipstick*” gotlhelele le go e somola gape go tšheka selekano sa oli.
3. Leba matshwao a a kwa tlase le a kwa godimo, a a ka

bong a tshwailwe ka “*full*” “*add*” kgotsa “*safe*”. Fa oli e le kwa tlase go fitlha mo letshwaong le le kwa tlase, tshela oli e e atlanegisiwang go tlatsa kerenkekheise go fitlha mo letshwaong le le kwa godimo mo “*dipstick*”.

Go tšheka selekano sa setsidifatsi

Fa o tšheka selekano sa setsidifatsi, ema go fithelela themphereitšha ya setsidifatsi e le kwa tlase thata ga ntlha ya go bela pele o khurumolola sekhurumelo sa kgatelelo.

1. Repisa sekhurumelo sa radietha go fitlha kwa kगतong ya ntlha go fokotsa kgatelelo pele o tlosa sekhurumelo gotlhelele.
2. Selekano sa setsidifatsi se tshwanetse go nna 15 - 20 mm fa tlase ga molala wa tanka ya radietha, go ya fela ka thulaganyo. Se tatse thulaganyo go photla. Thulaganyo ya tsidifatsi ka kgatelelo e tlhoka sebaka sa go buduloga ga setsidifatsi jaaka themphereitšha e oketsega.

Go logetsa ditomaganano tsa kirisi

Latela dikatlanegiso tse di thadiilweng fa tlase go naya dibering le dišafote botshelo jwa tlamelo jo bo feletseng.

1. Logetsa dikarolo ka selogetsi se se atlanegisiwang. Kirisi ya ditirisodintsi e siametse ditiragatso tse dintsi.
2. Dirisa selogetsi se se phepa. Boloka dilogetsi mo diduting tse di phepa tse di tswalegang thata.
3. Phimola leswe le kirisi mo ditomaganong pele o tsenya sediriso sa go kirisa.
4. Tshwara sediriso sa go kirisa ka go tšhama le togamaano fa o ntse o pompa ka bonya. Somola sediriso sa go kirisa ka go se tsamaisetsa go le gonnye ntlha nngwe.
5. Se logetse dibering go feta selekanyo. Kirisi e e fetileng e ka dutlela kwa



Tlamele ya letsatsi le letsatsi ya terekere ya gago

karolong tse dingwe – jaaka kwa lebantakgweetsong, dillaening tsa diboriki le dillaening tsa tlatšhe – le go di senya.

6. Se dirise kgatelelo e e feteletseng kgotsa selogetsi se se feteletseng mo dibeinnye tse di nang le disili. Sili e ka thubega le go dutlisa kirisi le leswe le lorole go tsena mo dibeinnye.
7. Mo maemong a a tsididi a bosa, logetsa kwa bokhutlong jwa letsatsi fa dibeinnye di sale bothitho. Di tlaa amogela kirisi ka pelo e tshweu.
8. Logetsa metšhine go ya ka dipakagatso tse di atlanegisitsweng.

Go tšheka sejana sa magweregware a lookwane

Tlathobela sejana sa magweregware disiti tsa leswe, rusu le metsi, fa di le teng, tswala tlamele ya lookwane mme o golole sejana sa magweregware le go se phepafatsa.

Go tšheka dilwana tsele le tsele

1. Batla dikarolo tse di repileng kgotsa senyegileng, jaaka ditaodi tsa diboriki tse di dirang terekere gore e se babalesego go kgweetsa.
2. Netefatsa gore ditaodi tsotlhe di dira sentle. Tšheka diboriki, tlatšhe, molangwana wa "transmission-gearshift" le setimi.
3. Tlathobela ditutlo mo thulaganyong ya tsidifato ya enjene, thulaganyo ya togetso, thulaganyo ya lookwane le mo tikologong ya dillaemo le dikarolwana tsa haeteroliki. Tlathobela thulaganyo ya tsenyomowa go dutla.
4. Fa o tšheka ditutlo mo thulaganyong ya lookwane lwa disele kgotsa thulaganyo ya haeteroliki, dirisa semikana sa khateboto kgotsa logong. Dithulaganyo di mo kgatelelong e e kwa godimo mme tota ditutlo tse dinnye tse di sa bonaleng di ka nna le maatla a a lekaneng go tsenelela mo letlalong la gago kgotsa leitlong la gago.
5. Tšheka mabanta a kgweetso mo enjeneng ya gago go bona gore a a one-tse kgotsa senyegile. Tlathobela dihaere tshenyego kgotsa mowa o o kwa tlase.

Tlamele le tirelo ya mokabagangwe

Diterekere di tlhoka go feta tlamele ya letsatsi e e tlalosiwang. Badi-ri ba bantsi ba atlanegisa gore go dirwe ditsamaiso tsa tlamele tsa tlaletso go ya ka dipakagatso tsa diura tse di rileng.

Fela le gale diterekere dingwe di ka dirisiwa fela diura di le 250 go ya 500 ka ngwaga. Ka jalo ditlamele tsa ka ngwaga kgotsa tse pedi ka ngwaga di ka kopanngwa le dikgaotso tse dingwe le go dirwa ka nako e le nngwe tsotlhe.

Dikgaotso tsa tlamele di ka kgobokana ka tatelano. Sekao: dira tlamele ya diura dingwe le dingwe tse di lesome, mme gape le ka dikgaotso tsa tirelo tse 50, 100, 200, 600 le 1200. Dikgaotso tsa tirelo tse dingwe le tsona di a bokelana.

Tšhate ya sekao ya tlamele ya mokabagangwe e bontshiwa fa tlase. Badi-ri ba ka atlanegisa dikgaotso tsa tlamele tse di farologaneng tsa didiriso tsa bona. Gonne dikgaotso di ka farologanana go ya ka motšhe o o rileng, go ya le gore o dirisiwa jang, o se ke wa dirisetsa tšhate e tlamele ya tota. Bo-emong jwa se, bona kaedi ya modirisi go bona dikatlanegiso tse di lolameng. Rekoto ya tlamele e e dirilweng e ka tsholwa mo tšhateng e e tshwanang le e e bontshiwang.

Sekao sa tšhate ya tlamele ya mokabagangwe

Jaaka go tlhokega

1. Tšheka mowa le maemo a dihaere.

2. Nyalantsha diboriki.
3. Phepafatsa ditlhatšwamowa mo sekhutlwane sa modirisi.
4. Gagamatsa meburu le diboutu tse di repileng (ka kgagamalo e e lolameng).
5. Baakanya dikarolo dife le dife tse di onetseng kgotsa senyegileng.
6. Nyalantsha dipone tse dikgolo.

Diura tse 10 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka letsatsi)

Bona dikgato tse di tlhalositsweng pejana mo kgannyaneng e. (Tlamele ya letsatsi ka letsatsi).

Diura tse 50 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka beke)

1. Tšheka selekanyo sa eleketerolaete mo beteriing.
2. Tšheka selekanyo sa seedi mo thulaganyong ya haeteroliki.
3. Tšheka selekanyo sa selogetsi mo tereneng ya maatla.
4. Phepafatsa setlhatšwamowa sa mohuta o o omileng.
5. Phepafatsa sehemu sa krenkekheise.
6. Dira tlamele ya diura tse 10.

Diura tse 100 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka beke tse pedi)

1. Fetola oli ya krenkekheise le filelara.
2. Dira tlamele ya diura tse 10 le 50.

Diura tse 250 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka kgwedi)

1. Phepafatsa beterii.
2. Phepafatsa sejana sa magweregware sa lookwane.
3. Nyalantsha letsogwana la tlatšhe.
4. Tšheka kgagamalo ya mabanta a kgweetso.
5. Logetsa bering ya tsamaiso ya tlatšhe.
6. Nyalantsha itaolo ya leotwanakweetso mo diterekereeng tsa leotwana le le tsamaisiwa.
7. Dira tlamele ya diura tse 10 le 50.

Diura tse 500 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka kgwedi tse pedi)

1. Tlamele setatara le oletheneitha.
2. Emisetsa kgotsa phepafatsa difeletara tsa lookwane la disele.
3. Dira tlamele ya diura tse 10, 50, 100 le 250.

Diura tse 1 000 tsa tiriso dingwe le dingwe (ka setlha kgotsa ka ngwaga)

1. Tlamele setlhatšwamowa sa bata ya oli.
2. Minolosa le go tlatsa gape terena ya maatla ka selogetsi.
3. Minolosa le go tlatsa gape thulaganyo ya haeteroliki ka seedi sa haeteroliki.
4. Nyalantsha sebusisi (governor) sa enjene fa go atlanegisiwa ke modiri.
5. Phepafatsa le go tlatsa dibeinnye tsa maotwana a a kwa pele.
6. Minolosa, phepafatsa le go tlatsa gape thulaganyo ya tsidifato.
7. Tšheka dikarolwana tsa tekanyetsomowa.
8. Dira tlamele ya diura tse 10, 50, 100, 250 le 500.

TSHEDIMOSETSO E BONWE GO TSWA KHOSONG YA
TLAMELE YA TEREKERE LE DIDIRISO TSA POLASE YA GRAIN SA

**Sebopelo sena se ikgethileng se kgonahala
ka thuso ya Truste ya Ntshetsopele ya Dipeo
tsa Oli le Protheine.**

Polantere e e siameng e botlhokwa wa mo ntshokunong ya dijwalo

MAITLHOMO A POLANTERE KE GO TSENYA PEO LE MONONTSHA MO MMUNG KA NEPO KA FA GO KA KGONAGALANG KA TENG, E LE GO NETEFATSA TLHOGO E E SIAMENG YA KELO YA JALOPEO E E KWA GODIMO KA TSEHO E E NEPAGETSENG YA MONONTSHA O O TLHOKEGANG.

Dintlha tse di latelang di tlhoka go akanngwa:

- Sekgala gareng ga mela;
- Sekgala gareng ga ditlhakapeo mo moleng;
- Boteng, mothamo le tshelo ya monontsha;
- Boteng le tshelo ya peo; le
- Kamano gareng ga peo le mmu o o bongola.

Polantere e fatola mmu, e bo e bula mmu, e latlhele peo mo lefarong, e bo e katela peo ka mmu le go kata mmu go le gonnye go netefatsa kamano ee siameng gareng ga mmu o o bongola le peo.

Go na le mefuta e e farologaneng e le mmalwa ya dipolantere fela kwa bofelong maitlhommo a mangwe fela – go na le yuniti e e bulang mmu, mokgwa wa go tshela monontsha le mokgwa wa go nopa peo le go e rothetsa ka kelo e e eletsegang.

Dintlha dingwe tsa botlhokwa go di gopola

- Monontsha ka gale o tshelwa mo mmung pele ga peo – se se netefatsa gore monontsha le peo ga di amane gonnye se se ka nna le kamego e e bosula mo tlhogong.
- Ka ntlha ya lona lobaka lo, monontsha o tshelwa ka fa tlase ga peo. (Yuniti e e bulang mmu ya monontsha e telejana mme e segela mmu kwa botennye thata. Yuniti ya peo e khutshwane, e bile e fa tlhakoreng ka jalo e rothetsa peo fela gaufi le boalogodimo jwa mmu).
- Mmu mongwe o wela mo godimo ga peo morago ga tiro ya jwalo, fela go ka tswa go sa ntse go le dibaka dingwe tse di setseng magareng ga dikarolwana tsa mmu. Gore go netefale gore go na le kamano e e siameng magareng ga mmu le peo (e le go netefatsa gore peo e ka monyela, bongola le go simolola go tlhoga), go ka tlhokega go dira kgatelelo ya mohuta mongwe go kitlanya mmu. Maotwana a a dirisediwang maitlhommo a, a bidiwa maotwana a kgatelelo.

Jaaka o ipaakanyetsa go jwala dijwalo tse di latelang tsa gago – tswetswee ela tlhoko paakanyo ya polantere ya gago. Polantere e e siameng e botlhokwa thata mo ntshokunong ya dithoro e e siameng!



Go baakanya polantere ya dijalo ya mola.

WILLIE KOTZÉ, MOTSAMAI SI WA KATISO LE TLHABOLOLO WA LENANEOTLHABOLOLO LA BALEMIRUI LA GRAIN SA

Tlhabomalotsana a kgatsho ya dijwalo e e atlegileng

MALATSING ANO KGATSHO KE TIRAGALO E E MATSWAKABELE THATA E E TLHOKANG TOGAMAANO E E FELETSENG TOTA PELE LE KA NAKO YA TIREGO. SENGWE SE SE BOTLHOKWA GAPE KE PEOLEITLHO KE DIPHOLO TSA LOSO LWA MOFERO LE DITSHENEKEGI MORAGO GA KGATSHO.

Katlego ya teng e tlaa ikaega ka gore dipholo di tlaa bo di nonofile jang mo go nyeletseng mefero le disenyi mo dijwalong tsa mariga jaaka korong le mo dijwalong tsa selemo jaaka mmidi, sonobolomo le disoyabini. Fa o sweditse go reka kgotsa go dirisa didiriso tsa gago, netefatsa gore sediriso se tlametswe le go khaliboreitiwa sentle ka nepagalo.

Dintlha tse dingwe tse di a tleng di tloisiwe matlho mo tirisong ya kgatsho le tsona di ka nna le seabe sa botlhokwa mo nonofong ya dikhemikale tse di dirisiwang mme di tlhalosiwa fa tlase.

Boleng jwa metsi

Boleng jwa metsi bo tshwanetse go tlathlobiwa gangwe le gape. Jaaka e le molao ka kakaretso fa metsi a siametse go nowa, gona go raya gore a tlaa bo a le botenye jo bo amogelesegang mo kgatshong. Fa e le gore o ya go dirisa metsi a a tswang mo motsweding mogolo o o fitlhelegang bonolo, jaaka sediba se se phuntsweng se segolo kgotsa tamo mo polaseng ya gago, go tlhokega thata go romela kgotsa go tsaya dikao gore go tle go dirwe teko e e akaretsang. Dikao tse di romelwa kwa Setheong sa *Ground Water Studies* kwa Bloemfontein kgotsa di-laborating tsa teko tse dingwe mo nageng go bona tshekatsheko e e feletseng.

Dikhemikale dingwe jaaka Trifhralin ga di angwe ke metsi a a lokgobe fa di tswa ke dikarolwana tsa mmu fa e le gore Glufosinate e tlaa nna le go ama nonofo ya dikhemikale tse di tswakilweng.

pH

Lereo pH le tswa mo lefokong la Sefora "*pouvoir Hydrogene*" le le kayang "maatla a haeterojene". pH ke selekanyo sa palo kgotsa moloiso wa "*ions*" tsa haeterojene mo motlhalosong. Moloiso wa haeterojene o o kwa godimo o lekana le pH e e kwa tlase jaaka 1 mme moloiso wa haeterojene o o kwa tlase o lekana le boleng jwa pH jo bo kwa godimo jaaka 14.

Metsi a a tlhwakileng a na le pH ya 7 mme metlhaoloso e mengwe e tlhaolosiwa ka kamano le boleng jo. Ka jalo diesete di tlhalosiwa jaaka metlhaoloso e e nang le pH e e kwa tlase ga 7 mme dialekale le beise di na le go feta 7. Dilekanyo tsa metsi a a nowang tsa pH di tshwanetse go nna magareng ga pH ya 6,5 le 8,5.

Motseletsele wa pH o o kwa godimo wa dikhemikale tse di rileng o bontshiwa mo ditshwaokaelong. Go fetola pH go ka akaretsa go tshela dithibedi tsa pH mo metsing. Mokgwa wa go bona gore go tlhokega go tshela sethibedi se se kana kang ke go tsewela go tshela sethibedi mo mothamong wa metsi o o lekantsweng mo modutwaneng wa tekeletso go fitlha go fitlhelelwa pH e e tlhokegang e e nepagetseng. Jaanong go ka dirwa rašio ya sithibedi se se tlhokegang gore go kgonwe go tswakanya mo tankeng e kgolo.

Tekanyo le tekeletso ya pH

Pampiri ya Litmus e e fetolang mmala go supa pH e e rileng go tshwantshwanngwa le tšhate ya mmala e e itsegeng, e ka neelana ka tshupo e e gaufinyana ya pH. Fela le gale palelo e e nepagetseng e ka bonwa ka go dirisa mmitara ya pH ya dipalo (*digital*) le eleketeroute e e nang le balobo ya galore e e bosisi mo haeterojeneng kgotsa metherialeng e mengwe. Mmitara wa nepagalo wa boleng o o nang le sebatlisisi o ka rekwa mo marikisetsong a selegae ka ±R850. Ditshenyegelo di tlaa busiwa ka bonako ka go dirisa pH ya metsi e e nepagetseng le gona go ya kwa go netefatseng nonofo ya dikhemikale tse di dirisitsweng.

Go tswakela mo tankeng

Tiwaello lefatshe ka bophara ke go nna le setoro se se abetsweng le leobo le le berekelang dikhemikale la bodilo jwa bodilo jwa konkereite, sampo le kgaolo ya bothatswetso. Go ka solega molemo fa leobo le le ka dirwa kgakalanyana le kgaolo ya tiro e e phetheselang e kgakala le loruo. Go sireletsa go ya pele go ya pele kgaolo e e ka agelelwa ka logora. Meeledi e e tswang mo kgaolong ya bothatswetso jwa didiriso le yona e tshwanetse ya bo e rulagantswe ka kelotlhoko gore meeledi e laolege ka pabalesego.

Motswako o o rileng o o yang go kgatshiwa mo dijwalong o tlhakanyeditswe mo tankeng e kgolo e e gogwang, go sale gale kwa leobong la tswakanyetso ya dikhemikale, le go kgwelediwa kwa masimong a a yang go kgatshiwa le go pompelwa mo sedirisong sa kgatsho. Se se tlaa sireletsa go tswakela kwa masimong.

Didiriso tsa kgatsho tsa segompieno kwa Australia di tlhametswe gore moloiso wa khemikale o pegilwe ka pabalesego mo sedirisong (*rig*). Dikhemikale tse di farologaneng di le mmalwa jaanong di ka kgatshiwa ka mela ya dinoselepedi mo "*boom*" ka pompelo ya tlhamalalo mo metsing a a nang le sethibedi jaaka a pompelwa ntle ka dinosele tsa "*boom*". Gongwe o ka akanya go reka sediriso sa kgatsho mo isagong se se ka dirisang mokgwa o wa go tshela dikhemikale mo dijwalong.



Thulaganyo ya go tswakanya metsi le dikhemikale

1. Tlatsa tanka e kgotsa yunite ya kgatsho ka 60% - 80% ya metsi a a batlegang a motswako o o kgethegileng oo.
2. Tshela dibaakanyi (*conditioners*) tsa metsi le dithibelabotlha tse di tlathobetsweng pH le go berekelwa mothamo wa metsi o o nepagetseng wa motswako o o yang go tshelwa mo tlatsong ya bofelo e e tlhokegang.
3. Tlhakanya dikhemikale tse di tlang mo sebopegong sa lorole lo lo kolobang le go nyerologa (WP's).
4. Tlhakanya dikhemikale tse di tlang mo sebopegong sa dithorwana tse di nyereologang mo metsing (Waf's).
5. Tlhakanya dikhemikale tse di tlang mo sebopegong sa diela tse di omileng kgotsa moloiso o o bongapa (DF's).

6. Tihakanya metsi a a tlokegang fa e le gore o dirisa moloiso o o tlaologang (EC's).
7. Tihakanya le moloiso e e tlaologang.
8. Tihakanya le motlhaoloso wa metsi kgotsa moloiso ya metsi.
9. Tihakanya atejufente nngwe efe le efe e e tlokegang.
10. Tlatsa tanka go fitlha mothamo wa metsi wa bofelo o o tlokegang.

Jaaka go bonala, go tlokega togamaano e e feletseng nngwe. Se se tshwanetse go dirwa le mogakolodi wa gago wa sekhemikale gore fa phetogo nngwe mo thulaganyong e e fa godimo e tla e latelwe fa go tlokega, ka tswakanyo e e atlanegisitsweng e e rileng ya dikhemikale.

Fela fa masimo a setse a kgatshitswe netefatsa gore o lepa dinonofo tsa dikhemikale maso mathateng mo meferong kgotsa ditshenekegi tse di kobilweng. Molemi o ka tsiboga go sale gale fa nonofo e ka bonala e le kwa tlase. Diphoso dife le dife tse di dirilweng e ka nna mo dikatlanegisong tsa tshimologo, mothamo wa motswako kgotsa tshelo ya sekgatshi di ka baakanngwa pele go kgatshiwa polase yotlhe. Metswako ya sekgatshi e e latelang jaanong e ka nyalanngwa ka tshwanelo go bona dipholo tse di tletseng.

KGANNYANA E ROMETSWI KE MOLE MIRUI YO O BOTSENG TIRO

**Go tsamaisa lenaneotsamaiso
la ntshokuno le le atlegileng**

GO GATELETSWE GORE GO TSWELELA GO TSHELA MO TEMOTHUONG GO BOTLHOKWA MO KGWEBONG TSA TEMOTHUO GO TSHEGETSA DIPOELO TSE DI ITSHEGELEDITSENG MO PAKENG E TELELE. SE SE KA FITLLHELELWA FA TSAMAIISO YA KGWEBO E TSWELETSE GO TOKAFALA KA NTLHA YA DIKGWETLHO TSA SEMATLOLE TSE DI BUISANETSWENG PEJANA FALE. GAKOLOGELWA GORE TSAMAIISO E AKARETSA GO LOGA LEANO, GO RULAGANYA, GO DIRAGATSA LE GO LAOLA.

Jaanong jaana re buisanela tokafatso ya tsamaiso ya ntshokuno mo polaseng. Mo kgannyaneng e e fetileng dipotso – Go ntshiwa eng? Go ntshiwa go le kana kang? le Go ntshiwa jang? Di buisanetswe. O setse o sweditse gore o ya go ntshang? Potso jaanong ke gore ke ka tokafatsa jang tsamaiso ya dikgwebo tsa me?

Nngwe ya dikgato tsa motheo le tiragatso go ka di tsaya go tokafatsa tsamaiso ya kgwebo ke go thamela kgwebo nngwe le nngwe e o nang nayo Lenaneotsamaiso la Ntshokuno.

Lenaneotsamaiso la Ntshokuno ke eng?

Lenaneotsamaiso la Ntshokuno ke tlhaloso e e kwadilweng ya kgato nngwe le nngwe ya tirego ya ntshokuno ya kgwebo e e rileng. E tlhalosa ka botlalo potso e e reng “Go ntshiwa jang” Sebopego se se kwadilweng se ka nna sa sebopego sa lenaneo (*table*) kgotsa ka tsela efe e o e batlang.

O ka tlhama jang Lenaneotsamaiso la Ntshokuno?

Sa ntlhantlha o tlhoka go kokoanya tshedimosetso ya setegeniki yotlhe go tswa motsweding ofe fela o o nang nao. Fa o ka bona metswedi e mentsi go ka nna botoka. Buisana le kgwebo ya temothuo ya gago, ditlamo tsa dipeo, inthanete, balemisi, dingaka tsa diphologolo, baagisani, motataisi le tse dingwe, mme o kopanye tshedimosetso yotlhe mmogo le kitso le maitemogelo a gago.

Swetsa gore ke ditiro dife tse di amegang mo mabakeng a gago mme o di kwale. Go bothokwa thata gore o tlhame lenaneo le le akaretsang ka fa go ka kgonegang le le nepagetseng setegeniki ka fa go kgonegang. Go ka go tswela molemo go tsaya matsapa. Fela ela tlhoko gore o tsaya nako mme maiteko a ntsha ga a ne a atlega, 100%. Fela le gale fa o setse o a dirile, a gona. Jaanong ke kgato e e bonolo go tšheka mananeo a gago ka botlalo ngwaga le ngwaga le go a boeletsa fa go tlhokega go tsenyeletsa tshedimosetso e ntšhwa le/kgotsa ditlhabololo tse dintšhwa.

Ela tlhoko go tlhama mananeo a tsamaiso a dikgwebo tse di kitlaneng thata jaaka jwalomerogo ka nosetso, ntshokuno ya ditšhese, bogamelo, thuokolobe, thuokoko, di ka tswa di le bokete go feta. Jaaka go tthomame gore go na le ditiro tsa letsatsi le letsatsi, le/kgotsa beke le beke, le/kgotsa kgwedi le kgwedi mananeo a a lotagane go feta. Di-jwalo tsa pakatelele jaaka temomaungo le lotlhakasukiri le tsona di na le mananeo a akaretsang dingwaga di le mmalwa.

**A o tota o batla go tokafatsa tsamaiso ya ntshokuno ya gago?
Rulaganya lenaneotsamaiso la ntshokuno le le nepagetseng
sethekeniki l e le feleletseng/akaretsang, ka kgwebo nngwe
le nngwe e o nang nayo mme o le diragatse.**

PULA IMVULA

**Kgatiso e e etlediwa
ka thuso ya Maize Trust.**

GRAIN SA

PO Box 88, Bothaville, 9660
► (056) 515-2145 ◀
www.grainsa.co.za

MANEJARA WA LENANEO

Jane McPherson
► 082 854 7171 ◀

MOITSEANAPE: KATISO LE TLHABOLOLO

Willie Kotzé
► 082 535 5250 ◀

MOITSEANAPE: FIELD SERVICES

Danie van den Berg
► 071 675 5497 ◀

PHATLALATŠO: PULA-IMVULA

Debbie Boshoff
► (056) 515-0947 ◀

BAGOKAGANYI BA DIPOROFENSE

Daan Bosman

Mpumalanga (Bronkhorstspuit)
► 082 579 1124 ◀

Johan Kriel

Free State (Ladybrand)
► 079 497 4294 ◀

Tonie Loots

North West (Zeerust)
► 083 702 1265 ◀

Jerry Mthombothi

Mpumalanga (Nelspruit)
► 084 604 0549 ◀

Lawrence Luthango

Eastern Cape (Mthatha)
► 083 389 7308 ◀

Jurie Mentz

KwaZulu-Natal and Mpumalanga
► 082 354 5749 ◀

Ian Househam

Eastern Cape (Kokstad)
► 078 791 1004 ◀

Naas Gouws

Mpumalanga (Belfast)
► 072 726 7219 ◀

KOLOGANYO LE KGATISO

Infoworks

► (018) 468-2716 ◀
www.infoworks.biz



PULA IMVULA E FITLHELWA KA DIPUO TSE DI LATELANG:

Setswana,

Seesemane, Seaforikanse, Sesotho,
Sesotho sa Leboa, Sesulu le Sethosa.

Maitlomo a rona ke go ntsha kgatiso e e gaisang ka fa go kgonegang. Ditshwaelo dingwe le dingwe ka diteng tsa borulaganyi kgotsa neelo ya teng, di ka lebiswa go Jane McPherson.

Go tsamaisa lenaneotsamaiso la ntshokuno le le atlegileng

Mesola ya Mananeotsamaiso a Ntshokuno

Go ya ka tsamaiso, go tlhama lenaneo o tlhokomela kgato ya togamaano ka go phuthologa – gore o dira eng le kae, o se dira jang le go dira go le kana kang.

Go dira theko ya ditsenngwateng go nepagala thata – o itse gore o reka go le kana kang le gona leng. O patelesega go akanya gore o ya go dirisa metsweditluso efe – bathapiwa, metšhine le didiriso le tse dingwe. Gotlhe fela ke ka go rulaganya.

Fa go tliwa mo tiragatsong o gakololwa gore o dire eng, leng. Jaanong go mo go wena go se dira ka nako le ka maemo.

Lenaneotsamaiso la ntshokuno gape ke sediriswa sa gago sa taolo. A sengwe le sengwe se dirilwe ka nako le ka maemo le gore go dirwe eng mo isagweng ka pharologano gore go tokafale.

Kwa ntle ga lenaneo la ntshokuno le le lolameng go santse gape go tlaa nna bokete thata go ka thala tekanyetsokabo ya kgwebo e e lolameng. Ka jalo lenaneo la ntshokuno ke sediriswa sa botlhokwa mo tsamaisong ya matlole.

La bofelo, gakologelwa gore fa o tsere matsapa otlhe go tlhama lenaneo, o se ke wa le faela golo gongwe le go sa tlholeng o le šeba gape. Le dirise – bontsha lenaneo le golo gongwe le ka tsela e o ka le lemogang letsatsi lengwe le lengwe – sekao jaaka polakate mo nnothisebotong mo ofising ya gago. ;e tshwanetse go nna segakolodi le kaedi ya gale ya gago. Ruri le molemo, ke a go netefaletsa.

**TSHEDIMOSETSO E KOKOANTSWE GO TSWA KAEDING YA
TSAMAISO YA POLASE KA POELO KA MARIUS GREYLING**

success, n. 1 degree or measure of succeeding; 2 favorable or desired outcome; also: the attainment of wealth, favor, or eminence

Mo radiong

O se ke wa fetwa ke mananeo a a kgatlhisang a mo radiong, a a buang ka dintlha tsa kgatlhego tsa bantshakuno ba ba tlhabologang.

Radio	Letsatsi la Beke	Le tlhagisiwa ke	Nako
Radio Qwaqwa	Labone	Johan Kriel	19:00 - 20:00
Radio Mafikeng	Labone	Tonie Loots	19:30
Zululand FM	Lamatlhatso	Jurie Mentz	06:10
Ligwalagwala FM	Labone	Jerry Mthombothi	05:10
Umhlobo Wenene FM	Labobedi	Lawrence Luthango	04:30
Alfred Nzo FM	Mosupologo	Ian Househam	19:00 - 20:00

